

№11 (4755) 30/01/2025 Бейсенбі

Қалиакбар
ҮСЕМХАНҰЛЫ

Сонымен қатар Президент жағдайдың жақсармауына көкөніс сақтайтын қойманың жетіспеуі себеп болғанын алға тартып, 2025 жылға дейін қалада 13 мың тоннадан астам көкөніс сақтайтын қойма салуды, Ауыл шаруашылығы министрлігіне Астана қаласы мен Ақмола облысы әкімдіктерімен бірлесіп, елорданың айналасында азық-түлік белдеуін қалыптастыру жөнінде пәрменді шаралар қабылдауды тапсырған еді.

Елорданың іргесі жыл сайын кеңейіп, тұрғылықты халқы көбейіп келеді. Жан санының артуына ілесіп қаланың инфрақұрылымы мен азық-түлікпен қамтамасыз ету ісіне түсетін салмақ та артқаны белгілі. Әсіресе бас қала тұрғындарын сапалы әрі қолжетімді азық-түлікпен қамтамасыз ету елорда Есідің жағасына ірге тепкен күннен бастап маңызды мәселеге айналған. Сол себепті «Елорданың азық-түлік белдеуі» құрылып, оған мемлекет тарапынан қыруар қаржы да бөлінген-тұғын. Алайда бұл жобаның атқарылуымен елорданың азық-түлік мәселесі түбегейлі шешіліп кеткен жоқ. Атап айтқанда, Арқа төсіне астана салғанмызға 30 жылдан асқанмен, бас қаланың басты азық-түлігін әлі күнге дейін алыс аймақтардан, керек десеңіз, шетелден тасимыз. Өйткені астананың төңірегіндегі ауыл, аудандарда өндіріс әлі ойдағыдай өркендемейтін.

Жалпы Астананы азық-түлікпен қамтамасыз етуде Ақмола облысының мүмкіндігі мол. Былайша айтқанда, аграрлы облыс елорданы табиғи сапалы ауыл шаруашылығы өнімдерімен қамтамасыз етуде көш



АЗЫҚ-ТҮЛІК БЕЛДЕУІ – ҚАУІПСІЗДІК КЕПІЛІ

Мемлекет басшысы Астана қаласын дамыту мәселелері жөнінде кеңес өткізгенде Астана азық-түлікті Алматыдан 4 есе, ал Шымкенттен 2 есе аз өндіретінін атай келіп, «Жалпы барлық өңірмен салыстырғанда қала бұл көрсеткіш бойынша соңғы орында тұр. Кейінгі 8 жылда елордаға әкелінген азық-түлік импорты 3 есеге артты. Негізінен, осы жерде шығаруға болатын өнімдер туралы сөз болып отыр. Бұл ретте жергілікті қайта өңдеу кәсіпорындары тек жарым-жартылай жұмыс істеп тұр» деген болатын.

бастап тұр деуге болады. Облыстық ауыл шаруашылығы басқармасының мәліметі бойынша соңғы жылдары өңірде, егіншілікпен қоса, мал және құс шаруашылығының дамуына зор көңіл бөлінуде.

Облыста қазір жылдық өндіріс қуатты 87,5 мың тонна ет өндіретін 15 кәсіпорын; жылына 137 мың тонна сүт өнімдерін өндіретін 14 кәсіпорын; жылына 794,8 мың тонна ұн дайындайтын 36 зауыт; жылына 101,4

мың тонна майлы дақылдарды өңдейтін 8 кәсіпорын бар. Бұдан бөлек, шағын көлемде азық-түлік өндірісімен айналысатын серіктестіктер де аз емес. Осы өндіріс орындары өнімдерінің дені бас қаланың базарында сатылымға шығады. Ақмола облысының Ауыл шаруашылығы және жер қатынастары басқармасының мәліметі бойынша қазіргі таңда облыста 130-ға жуық өндіріс ошағы Астананы азық-түлікпен қамтамасыз етуде

атсалысып, «Магнум», «Астықжан», «Смолл», «Еуразия», «Әлем», «Шапағат» базарлары сынды 44 ірі сауда орындарына өз өнімдерін жеткізуде. Мұның ішінде 70-ке жуық кәсіпорын мал шаруашылығы өнімдерін (ет және ет өнімдері, сүт және сүт өнімдері), 8 кәсіпорын құс өнімдерін (құс еті, жұмыртқа), 50-ден астам кәсіпорын өсімдік өнімдерін (ұн, картоп, көкөніс, өсімдік майы және т.б.) жеткізеді.

КӘСІПТІК БІЛІМ ҚАУҚАРЫ ҚАНДАЙ?

Республика бойынша кәсіпорындарда 130 мыңға жуық білікті маман тапшы. Мұны Еңбек және әлеуметтік қорғау министрлігі растап отыр. «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлер палатасы жүргізген сауалнама қорытындысы бойынша нарыққа ең қажеті – техникалық және кәсіптік білімі бар мамандар. Кәсіптік білім беруді арттырып, жастарды осы салаға тарту мақсатында биыл «Жұмысшы мамандықтарының жылы» жарияланды. Себебі еңбек нарығында жұмыс ұсынылғанымен, саланы жетік меңгерген техник, механик, инженерлер жоқ. Өкінішке қарай, колледж бітірген студенттердің басым бөлігі мамандығы бойынша жұмыс істегеннен гөрі, таксист не курьер болғанды құп көреді.

Индир
БЕРЖАНОВА

РЕФОРМАЛАУ САЛАНЫ ІЛГЕРІЛЕТЕ МЕ?

Бүгінде елімізде кәсіптік-техникалық білім беру жүйесінде 772 колледж жұмыс істейді, онда 565 мың студент оқиды. Ал Астана қаласында техникалық және кәсіптік білім беру кадрларын даярлайтын 32 колледж (мемлекеттік – 9, жекеменшік – 23) бар. Мұнда 73 мамандық және 121 біліктілік қарастырылған. Елорда колледждерінде 36 360 студент оқиды, оның ішінде 24 546 студент (68%) ақысыз негізде білім алады.

Ұлттық статистика бюросының мәліметі бойынша, 2024-2025 оқу жылында колледжге түскен студенттердің 73%-ы бюджеттік негізде білім алуда. Бұл – соңғы 14 жылдағы рекордтық көрсеткіш. Колледждердің тартымдылығын арттыру мақсатында грант саны артқаннан бөлек, шәкіртқа мөлшері де 50%-ға өсті. Десе де, елімізде студенттердің тек 57%-ы техникалық мамандық бойынша оқыса, қалған 43%-ы жұмысшы мамандықтан гөрі, денсаулық сақтау, құқық, білім беру және ақпараттық технологиялар салаларын таңдаған. Жұмысшы мамандықтарының үлесін арттыру үшін техникалық және кәсіптік білім беру жүйесін реформалаудың қажеті туып отыр.



Осы мақсатта, Оқу-ағарту министрлігі Кәсіптік-техникалық білім беруді трансформациялаудың 2025-2027 жылдарға арналған Жол картасын бекітті.

Астана қаласы техникалық колледжінің директоры Абай Құрманқұловтың айтуынша, атаулы жыл еліміздің өркендеуіне ықпал ететін жұмысшы резервін қалыптастыруға тікелей ықпал етпек.

– Техникалық және кәсіптік білім беру саласын және жұмыс берушілермен арадағы байланысты арттыру бағытындағы реформалар еліміздегі экономикалық жалпы өсімін арттыруға кәсіпеседі. Техникалық колледж бірнеше рет трансформацияланып даму жолынан өтті, соңғы жылдары оқу процесін жоспарлау жетілдіріліп, колледждің материалдық-техникалық база-

сы айтарлықтай нығайтылды. Сәйкесінше, мектеп оқушыларының колледжге түсуге деген қызығушылығы жылдан-жылға артып отыр. Былтыр колледж 320 студентті қабылдады, қабилдау көрсеткіш өткен жылдармен салыстырғанда 2 есеге артқан, – деді А.Барманқұлұлы.

ТЕХНИКАНЫҢ ТІЛІН БІЛЕТІН МАМАН ТАПШЫ

Дегенмен, колледжге түскендердің өз мамандығы бойынша жұмысқа орналаспауы алаңдатып отыр. Жастар саладағы жакалықын азығынан әлдеқайда көп табыс табатын мобилограф, официант, тамақ өнімдерін жеткізуші секілді жұмыстарға орналасып жатады. Айлықтағы айырмашылықтан кәсіптік білімін растайтын дипломның



да құны қалмайды. Елордалық техникалық колледжінің директоры Абай Құрманқұлов бұған жұмысшы мамандықтарына төленетін айлық мөлшерінің төмен болуы әсерін тигізіп отырғанын айтады. Мәселен, қызметін енді бастаған сантехниктің орташа жалақысы 100-150 мың теңге шамасын құрайды. Салдарынан өндіріс-өнеркәсіптегі жұмыс үрдісі жастарға қызықсыз. Десе де, директордың сөзінше, локомотив машинисінің көмекшісі, электр монтертері, кең бейінді станокшы, лифт және эскалатор электр механигі секілді мамандықтар бойынша колледждің былтырғы түлектерінің 98 пайызы жұмысқа орналасқан.

Техникалық мамандарды арттыру мақсатында 2012 жылы дуалды оқыту жүйесі жүзеге ен-

Сондай-ақ қазіргі уақытта Астана өз тұрғындарын сапалы әрі арзан азық-түлікпен қамтамасыз ету үшін агроөнеркәсіп кешені мен сауда инфрақұрылымын дамытуға баса назар аударып отыр. Мәселен, қаладағы агроөнеркәсіп кешенінде Әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарлары өнімін шығаратын 40-қа жуық кәсіпорын жұмыс істеп тұр.

Мемлекеттің тапсырмасына сәйкес, елдегі базарларды жаңғырту жұмыстары 2025 жылдың соңына дейін толықтай аяқталуы тиіс. 2026 жылдан бастап сауда заңнамасында көрсетілген заманауи форматқа сай келмейтін сауда базарларының иелері әкімшілік жауапкершілікке тартылады. Жалпы Ұлттық даму жоспарына сай 2029 жылға дейінгі заманауи сауда форматының үлесін 70% жеткізу жоспарланған. Астанада 9 мамандандырылған базар бар. Базарларды жаңғыртудың Жол картасына сай 2025 жылдың соңына дейін Астанада 7 базарды жаңғырту жоспарланып отыр. 2025 жылы жеке инвестициялар есебінен жалпы ауданы 16,7 мың шаршы метрді құрайтын көпфункционалды фермерлік базар (ТОО «Farmers Mart») іске қосылады деп жоспарланған, жобаның құны – 6 миллиард теңге. Сондай-ақ 8 мың тонна сақтау қуатына ие көкөніс сақтайтын қойма (ТОО «Asian Fruits Market») құрылысы бойынша инвестициялық жоба жүзеге асырылуда, оның жалпы инвестиция көлемі – шамамен 1,3 миллиард теңге. Құрылыс 2026 жылы аяқталып, пайдалануға берілетін.

– Қала нарығында жергілікті өнімдердің үлесі көбейеді. Бұл тек қаланың азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз етіп қана

қоймай, сонымен қатар отандық өнім өндірушілерді қолдауға мүмкіндік береді. Қала тұрғындары сапалы әрі арзан өнімдерді қолжетімді бағада сатып ала алады. Азық-түлік белдеуінің арқасында қалаға азық-түлік жеткізу жолдары қысқарады. Жергілікті өнімдерді тасымалдау шығындары төмендейді, бұл өз кезегінде өнім бағасының тұрақтылығын сақтауға мүмкіндік береді. Астананың азық-түлік белдеуі аграрлық сала кәсіпорындарына жаңа мүмкіндіктер туғызады. Ауылшаруашылығы өнімдерінің саудасы мен өндірісі ұлғаяды, бұл жұмыс орындарын ашып, ауылды жерлердің экономикалық дамуына ықпал етеді. Экологиялық қауіпсіздік тұрғысынан, қала маңында орналасқан аграрлық аймақтар экологиялық таза өнімдер өндіруге мүмкіндік береді. Бұл қала тұрғындарының денсаулығына да оң әсерін тигізеді, – деді Астанада Әйелдер істері және отбасылық-демографиялық саясат жөніндегі комиссияның мүшесі Саняя Ирсаинова.

Қазіргі таңда Астана маңында агроөнеркәсіп кешеніне негізделген жобалар іске асырылып жатыр. Әсіресе, фермерлік нарықтар мен көкөніс сақтайтын қоймалар сияқты инфрақұрылымдар көптеп салынууда. Бұл жобалар қала тұрғындарына сапалы әрі қолжетімді азық-түлікті жеткізуге ықпал етеді.

Қысқасы, Астана қаласының азық-түлік белдеуі – бұл тек азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету ғана емес, сонымен қатар қаланың аграрлық секторын дамыту, жергілікті өнімдерді қолдау және экологиялық тұрғыдан таза өнімдерді нарыққа ұсыну мақсатында маңызды стратегиялық қадам болмақ.

жинақтау керек, заманауи әдістер мен технологияларды мақсатты түрде үйрену керек, бірақ жастар бұған жасқаншақ келеді. Себебі нарықта жоғары табысы бар ұсыныстар тұрғанда, олар үшін техникалық мамандықтар тартымсыз. Десе де, мекемеде қазіргі уақытта колледжді бітірген және мамандығы бойынша жұмыс істейтін студенттер бар. Алайда олардың саны өте аз, – деді Н.Құттыбаев.

БІЛІМ АЛУҒА БАР ЖАҒДАЙ ЖАСАЛҒАН БА?

Колледждердегі білім сапасына әсер ететін тағы бір фактор – заманауи жабдықтың жетіспеуі. Бүгінде еліміз бойынша 180 колледж ғана «Жас маман» жобасы аясында заманауи жабдықтармен қамтамасыз етілген. Мемлекеттік грантты ұтып алған студенттер оқу барысында осы күні өндірісте пайдаланылып жүрген жабдықтармен емес, өткен ғасырда жасалған көнерген технологиялармен табысады. Астаналық мемлекеттік колледждердің бірін былтыр электр-техника мамандығы бойынша бітірген Илияс Еркебулан оқу орнында инфрақұрылымның ескіріп, компьютерлердің бірнеше жылдар бойы жаңартылмай отырғанын айтады. Десе де, нарықта бәсекеге қабілетті колледждер де жоқ емес. Жекеменшік «Медициналық-техникалық колледжінде» 1-курс студенті Ахмед Есенгелді оқу материалдары заманға сай жабдықталған дейді. Бірақ студенттердің шәкіртақысын кешіктіру, электрондық журнал жүйесінің әлі де іске қосылмауы, жатақханадағы орындардың қымбат болуы сапалы білім алуға кедергі. Сондықтан техникалық бағытта маман дайындау мәселесін қайта қарау кезек күттірмейді.